

LISTALEYPURIN

Ókeypis

ATGONGD TIL LIST
OG MENTAN ER
MANNARÆTTINDI

Hedvig Westerlund-Kapnas

Januar hittust mentamálaráðharrin, formaðurin í Kommunufelagnum, stjórin í Norðurlandahúsinum og formaðurin í Listafólkasambandi Føroya úti á Kollafjarðar skúla. Høvið var, at nýggjur sáttmáli skuldi skrivast undir, ein sáttmáli sum tryggjar at Listaleypurin kann halda fram og vaksa, nú umsitingin flytir út úr Norðurlandahúsinum.

Listaleypurin er ein verkætlan, sum hevur til endamáls, at skúla og forskúlanæmingar skulu fáa høvi at uppliva góða yrkislist. Tað eru Mentamálaráðið, kommunurnar og Norðurlandahúsið sum figgja verkætlanina, soleiðis at tiltøkini sum Listaleypurin bjóðar eru ókeypis hjá skúlunum.

Við tí, at listafólkini ferðast úr á skúlarnar, hava skúlaborðin í útjadaranum sama møguleika at uppliva góða list sum næmingarnir í miððkinum. Ikki er neyðugt at leiga buss, seta ein heilan dag av, ella órógvast skúlaarbeiðið, tí alt sum er í Listaleypinum er skapt til at kunna ferðast út til næmingarnar, har sum teir hava sín gernadisdag.

List og skapan er um at gerast skjótast vaksandi vinnan í Vesturheiminum

Listaleypin byrjaði í smáum í januar 2008 í Føroyum. Men heilt frá byrjanini av, var undirtøkan úti á skúlunum positiv, og skjótt var eftirspurningurin eftir listafólkavitjan fleiri ferðir so stórir sum talið av skúlavitjanum Listaleypurin hevði at bjóða. Hetta hongur eisini saman við, at sjálvt grundarlagið er, at listafólk fáa sømiligar samsýningar. Fyrirmyndin fyri verkætlanina er Den Kulturelle Skolesekken í Norra. Har er talan um eitt risastórt átak, har landið gjaldaði heili 192 milliónir krónur, umframt at kommunurnar standa fyri allar umsitingarkostnaðir. Fyri Listaleypin í Føroyum merkir hetta bæði, at har eru royndir og mannagongdir, sum vit fáa ágóðan av, og at nógv granskning um verkætlanina er tøk.

Í 2011 tók Listaleypurin stigið frá royndarverkætlan til framhaldandi verkætlan. Tvey ár seinni gjórdi avstraliska granskarin Anne Bamford eina kanning, "List í uppvøkstri og skúlagongd í Føroyum".

Anne Bamford professari hevur gjørt tilsvarendi kanningar í yvir 30 ymiskum londum og kemur við grundgevingum um, hví list hevur týðning í uppvøkstrinum, og atgongdin til list sum naturlig partur av uppvøkstrinum kann mennast. Kanningin er ein lötumynd, men Listaleypurin verður lyftur fram sum eitt átak, sum skapar samband millum umhvørvið innan skúlagátt og list og mentan í umgevandi samfelagnum. Harumframt undirstrikar Bamford, at list og skapan er um at gerast skjótast vaksandi vinnan í Vesturheiminum, og tí eigur sitt sjálvsagda pláss í dagligdegnum á skúlanum.

Nýggi sáttmálin fyri Listaleypin frá januar 2015 staðfestir, at ynski er, frá fyriskiparunum eins og frá skúlunum, at næmingarnir skulu fáa fleiri tilboð, og at Listaleypinum skal vera eina framtíð lagað. Hetta hóast Norðurlandahúsið ikki longu er umsitingarstaðið. Listafólkasamband Føroya bjóðar nú høli, og ætlanin er, at høvi eisini skulu verða fyriskipað, har lærarar og listafólk kunnu samskifta um, hvussu listavitjan og skúladagur samvirka best.

Eitt Listaleypa-ár sær soleiðis út:

Fyrsti skúladagur liggur ein faldari við í minsta lagi tíggu tilboðum í postkassanum á skúlanum. Lærarar, næmingar og leiðsla kunnu ynskja tær vitjanir tey vilja hava, og tekningarskjølina verða send inn áðrenn 15. september. Ein skrá verður gjørdur, og hvørt listatilboð vitjar í minsta lagi fimm skúlar.

Í mars mánað søkja listafólk um luttøku. Bæði

føroysk og norðurlendsk ella altjóða listafólk, innan allar listagreinar, kunnu søkja. Føroysku listafólkini verða óbeinleiðis stuðlað við tí, at Listaleypurin ongan tíð gjaldar fyri ferðing, so hetta mugu gestir áðrastaðni frá finna figging til sjálvir.

Ein úrvalsnevnd velur millum innkomnar umsóknir, seinast vóru 42 tilboð, sum øll uppfyltu treytirnar fyri luttøku. Í nevndini eru lærarar og listafólk, sum koma við hvør sína servitan, og sum tryggja, at tað næmingarnir fáa bjóðað í skúlatíð bæði er gott og hóskar til aldursólk. Seinastu árin er alsamt størri dentur lagdur á, at ein partur av listafólkavitjanina skal vera soleiðis

skipaður, at næmingarnir eru virknir, umframt at vera "móttakarar".

Og so verður faldarin fyri komandi ár gjørdur.

Á heimasíðuni www.listaleypurin.fo ber til at síggja, hvat sum stendur á meny'ini várið 2015. Nevnst kunnu, eitt nú, jazzimprovisatión við støði í kvæðum, sum næmingar sjálvir kunnu yrkja og leggja lag á, ES- virðislønta verksmiðjan Smá tónasköld við Figura Ensemble, har føroyska klarinettleikarin Anna Klett er limur, norska dansibólkurin Panta Rei Dansiteater, sum sameinir frásøgn, akrobatikk, høgt tempo og eina stemningsfulla ljóðmynd – og myndar dagbókina hjá ungari gentu 65 árum síðani...

Í "Bygg eina vindharpu" verða næmingarnir uttandura, og "hølskravið" er eitt gott stað uttandura, har vindur er. Keipuleikur, skjaldur og dansispøl, tónleikafrásøgn...einasta felags treytin er, at tað skal bera til at turnera á skúlum, við teimum kørmunum sum eru har. Og sjálvandi, at listafólkini hava hugsa væl og virðiliga um, at málbólkurin er ungur.

HAGTØL FRÁ 2014:

Tal av umsóknunum frá listafólkum 2014:	41
Allar umsókninar lúkaðu treytirnar fyri luttøku.	
Tal av valdum verkætlanum fyri 2014-15:	13
Eitt avboð var.	
Tal av umbønnum frá skúlum í september 2014:	257
Tal av skúlavitjanum í 2014:	63
Tal av næmingum:	3029
Á vári 2014:	557
Á heysti 2014:	